Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
liv@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
06.09.2023
Dnro/Dnr
TRAFICOM/381387/03.03.01/2023
Viite/Referens
U 2/2023 vp

Valtioneuvoston kirjelmä U 2/2023 vp eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta (gigabitti-infrastruktuurisäädös)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta (jäljempänä myös virasto) lausuntoa valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta (gigabitti-infrastruktuurisäädös). Direktiivi 2014/61/EU (jäljempänä yhteisrakentamisdirektiivi) on pantu kansallisesti täytäntöön verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä annetulla lailla (276/2016) (jäljempänä yhteisrakentamislaki) sekä lailla sähköisen viestinnän palveluista (917/2014).

Komission ehdotuksen tarkoituksena on antaa keinoja, joilla vähennetään erittäin suuren kapasiteetin (very high capacity network, jatkossa VHCN) verkon käyttöönotosta aiheutuvia kustannuksia. Komission ehdotuksen pääasiallisena tavoitteena on helpottaa viestintäverkkojen rakentamista, jotta saavutettaisiin EU:n tavoite mahdollistaa gigabitin yhteydet ja 5G-yhteydet EU-alueella vuoteen 2030 mennessä (Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelman perustamisesta (EU) 2022/2481). Yhteisrakentamisdirektiivin tavoite 30 Mbit/s yhteydestä on EU:ssa saavutettu (90,1 % vuonna 2021), mutta VHCN-yhteyksien tarve on EU:ssa kasvanut. Myös COVID-19-pandemia osoitti nopeiden verkkoyhteyksien tarpeellisuuden.

Komission asetusehdotuksen mukaan se myös edistää kiinteän ja mobiililaajakaistan tavoitteiden saavuttamista EU:ssa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi eurooppalaisesta sähköisen viestinnän säännöstöstä (EU) 2018/1972; EECC) ja ehdotus on linjassa myös EU:n yhteinen välineistö laajakaistaverkkojen rakentamisen nopeuttamiseksi, Connectivity Toolbox – suosituksen kanssa.

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Lausunto

Liikenne- ja viestintävirasto pitää valtioneuvoston U-kirjeessä (U 2/2023 vp) esitettyjä kantoja perusteltuina. Komission asetusehdotus on kannatettava ja

tarpeellinen laajakaistayhteyksien turvaamiseksi, laajakaistarakentamisen kustannusten alentamiseksi ja gigabit-yhteiskuntaa koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Säädettävässä asetuksessa tulee kuitenkin jättää riittävä liikkumavara kansallisesti säätää tietyistä yhteisrakentamiseen ja -käyttöön liittyvistä yksityiskohdista kuin myös yhteisrakentamisdirektiivin myötä kansallisesti säädetystä, yhteisrakentamisdirektiiviä ja asetusehdotusta laajemmasta keskitetystä tietopisteestä. Asetusta kansallisesti toimeenpantaessa on myös tärkeää se, että näistä tietyistä yhteisrakentamiseen ja -käyttöön liittyvistä yksityiskohdista ja keskitetystä tietopisteestä edelleen säädettäisiin kansallisesti, vaikka muilta osin yhteisrakentamislaki kumottaisiin EU-asetuksen voimaantullessa.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää asetuksessa ehdotettuja laajakaistarakentamisen kustannuksia alentavia toimenpiteitä kannatettavina. EU-tavoitteen saavuttaminen vaatii viraston näkemyksen mukaan kuitenkin myös muita kansallisia ja/tai EU-tasoisia toimenpiteitä. Suomen väestöntiheys oli vuoden 2021 lopussa 18,3 asukasta neliökilometriä kohden ja se on EU-jäsenmaiden alhaisin. Suomi on maantieteellisesti suuri ja harvaanasuttu maa, minkä takia gigabitti kaikille -tavoitteen saavuttaminen on erityisen haastavaa. Vuonna 2022 valokuitusaatavuus oli 52 prosenttia koko Suomen tasolla. Saatavuus on hyvin eriytynyttä kunnittain ja esimerkiksi 58 prosentissa kunnista saatavuus oli alle 50 prosenttia.

Valtioneuvoston tavoin Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että sisäverkkoja koskevat sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa kansallisesti annetut säännökset on mahdollista pitää ennallaan. Tällä hetkellä näyttää myös siltä, että neuvostossa esitetyt tekstiehdotukset komission asetusehdotukseen huomioivat tämän eikä neuvostossa esitetyt tekstiehdotukset komission asetusehdotukseen enää sisällä ristiriitaisuuksia kansallisesti voimassa olevan sisäverkkosääntelyn kanssa. Siten, kansalliset sisäverkkojen rakentamista ja omistusoikeutta sekä tilaajan valinnanvapautta koskevat kansalliset säännökset olisi mahdollista pitää edelleen voimassa valtioneuvoston kannan mukaisesti. Kansallisesti on tärkeää varmistaa, että kansallisesti sisäverkkoja koskevat säännökset mukaan lukien Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevat säännökset pidetään edelleen voimassa EU-asetuksen voimaantullessa.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää myös tärkeänä, että säädettävä asetus mahdollistaa edelleen kansallisessa yhteisrakentamislaissa säädetyn mukaisen asetusehdotusta laajemman keskitetyn tietopisteen tarjoamisen ja ylläpitämisen ja siihen liittyvän lainsäädännön säätämisen kansallisesti. Keskitetty tietopiste muodostuu Liikenne- ja viestintäviraston tarjoamista verkkotietopiste- ja sijaintitietopalveluista. Sijaintitietopalvelun avulla mahdollistetaan yhdestä keskitetystä palvelusta maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen hakeminen. Sijaintitietopalvelu vähentää kaivuuvaurioita ja helpottaa merkittävästi maanrakennustöitä suorittavien selvitystyötä. Tänä päivänä Suomessa ei löydy vastaavia julkisia tai kaupallisia ratkaisuja, joista maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedot olisivat kattavasti saatavissa.

Kansallisesti onkin tärkeää, että keskitettyä tietopistettä koskevat säännökset mukaan lukien Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevat säännökset pidetään edelleen voimassa, vaikka muilta osin kansallinen lainsäädäntö kumottaisiin EU-asetuksen voimaantullessa.

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että kansallisilla säännöksillä olisi myös tarpeen

varmistaa viraston toimivalta ja tehtävät komission asetusehdotuksen mukaisten tehtäväkokonaisuuksien osalta lukuun ottamatta varsinaisia rakentamista koskevia lupia ja lupamenettelyitä. Näiden varsinaisten rakentamista koskevien lupien ja lupamenettelyiden osalta toimivaltaisina viranomaisina tulisi edelleen jatkossakin toimia kunnalliset lupaviranomaiset tai muut vastaavat toimivaltaisen viranomaiset.

Liikenne- ja viestintävirasto on ollut komission asetusehdotuksessa määritetyn keskitetyn tietopisteen osalta toimivaltainen viranomainen yhteisrakentamisdirektiivin kansallisesti täytäntöön pantujen säädösten nojalla ja mukaisesti sekä vastannut keskitettyä tietopistettä koskevasta järjestelmästä ja järjestelmäkehityksestä vuodesta 2016 lähtien. Komission asetusehdotuksen perusteella on selvää, että keskitettyyn tietopisteeseen on tehtävä teknisiä muutoksia, päivityksiä ja uusia toiminnallisuuksia, jotka edellyttävät nykyisen järjestelmän kehittämistä. Järjestelmäkehitykset ovat tarpeen, jotta käytössä oleva järjestelmä myös jatkossa täyttää komission asetusehdotuksesta tulevat vaatimukset. Viraston näkemyksen mukaan olisi tärkeää varmistaa komission asetusehdotuksen ja aikaisemman yhteisrakentamisdirektiivin mukaisen keskitetyn tietopisteen toiminnan jatkuvuus määrärahoineen. Vaikka keskistetty lupamenettely jäisi viraston tarjoaman keskitetyn tietopisteen ulkopuolelle, vaatii asetusehdotus muutoksia olemassa olevaan palveluun.

Valtaosa Suomen rakennuskannasta on vanhaa ja tämä koskee myös kiinteistön sisäverkkoja. Sisäverkot alkavatkin olemaan yksi keskeisistä pullonkauloista gigabitin yhteyksien tarjonnassa taajamissa. Yhteisrakentamisdirektiivin mukainen 30 Mbit/s ei vastaa käyttäjien nykyisiä ja tulevia tarpeita ja sisäverkkojen uudistamisvelvollisuuden kiristäminen on siten perusteltua. Sisäverkojen uudistusvelvoitteen valvonta on ollut haasteellista, koska virasto saa tapauksia käsiteltäväksi vain valitusten perusteella. Siksi virasto pitää tärkeänä, että sisäverkkojen rakentamisvelvoitteen ja määräyksenmukaisuuden valvonta tulee osaksi rakennusluvan ehtoja, minne luonteensa puolesta kuuluukin. Tämä on ainoa varma tapa huolehtia, että verkot on rakennettu oikein ja että ne mahdollistavat gigabitin yhteyksien tarjonnan.

Kirsi Karlamaa

Pääjohtaja

Klaus Nieminen

Johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 6.9.2023. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Karlamaa Kirsi
Pääjohtaja

Nieminen Klaus
Kehityspäällikkö